देवनागरी लिपि र भाषा

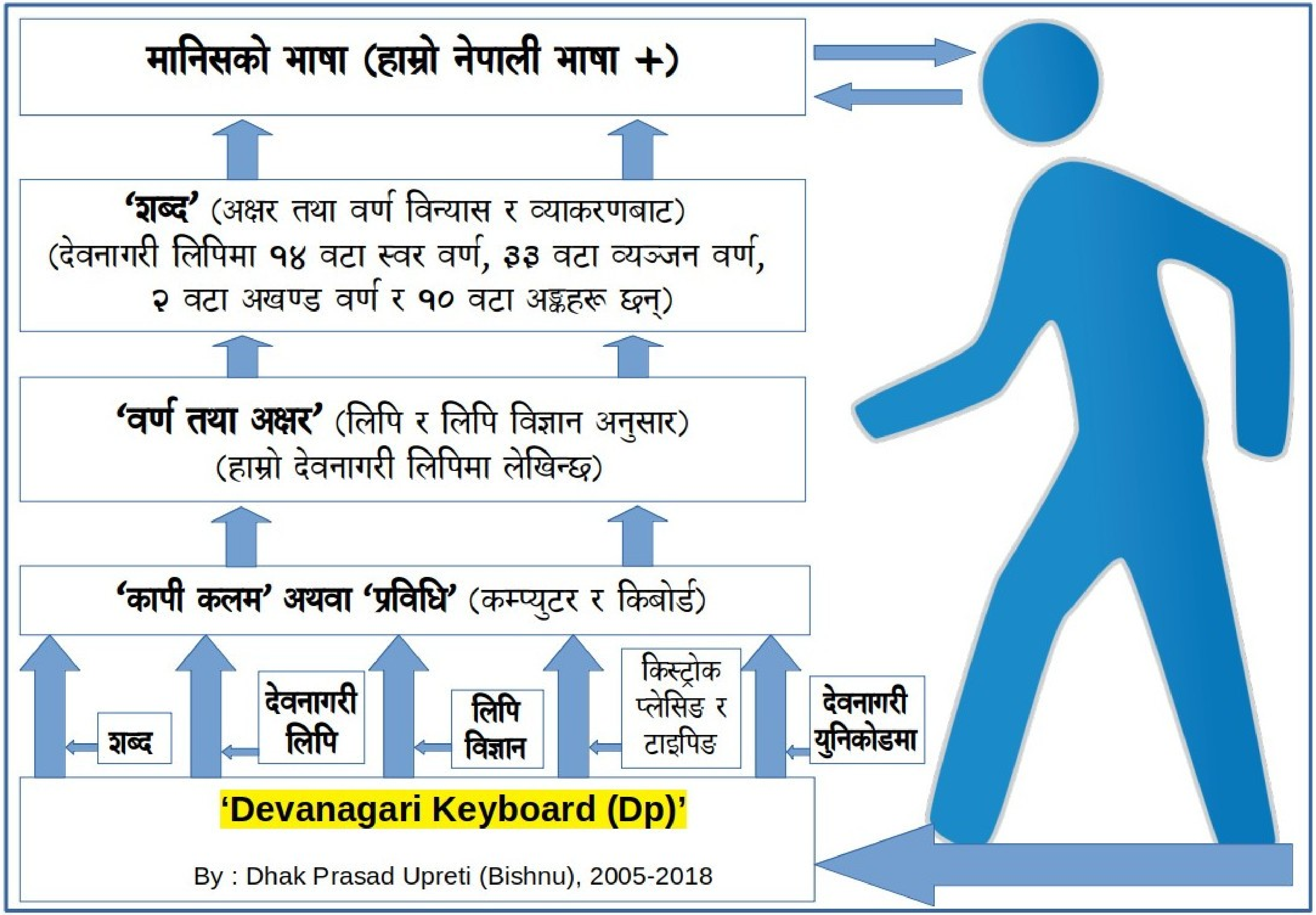
मानिसको भाषा (हाम्रो नेपाली भाषा +)
‘शब्द’ (अक्षर तथा वर्ण विन्यास र व्याकरणबाट)
(देवनागरी लिपिमा १४ वटा स्वर वर्ण, ३३ वटा व्यञ्जन वर्ण,
२ वटा अखण्ड वर्ण र १० वटा अङ्कहरू छन्)
‘वर्ण तथा अक्षर’ (लिपि र लिपि विज्ञान अनुसार)
(हाम्रो देवनागरी लिपिमा लेखिन्छ)
‘कापी कलम’ अथवा ‘प्रविधि’ (कम्प्युटर र किबोर्ड)
शब्द
देवनागरी लिपि
लिपि विज्ञान
किस्ट्रोक प्लेसिङ र टाइपिङ
देवनागरी युनिकोडमा
‘Devanagari Keyboard (Dp)’
By : Dhak Prasad Upreti (Bishnu), 2005-2018

देवनागरी लिपि विज्ञान

स्वर वर्ण अक्षरहरू													
अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ॠ	ऌ	ॡ	ए	ऐ	ओ	औ

आश्रित स्वर वर्ण चिह्नहरू													
अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ॠ	ऌ	ॡ	ए	ऐ	ओ	औ
	◌ा	◌ि	◌ी	◌ु	◌ू	◌ृ	◌ॄ	◌ॢ	◌ॣ	◌े	◌ै	◌ो	◌ौ

व्यञ्जन वर्णहरू									
क	ख	ग	घ	ङ	च	छ	ज	झ	ञ
ट	ठ	ड	ढ	ण	त	थ	द	ध	न
प	फ	ब	भ	म	य	र	ल	व	श
ष	स	ह							

देवनागरी अङ्कहरू									
एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	आठ	नौ	शुन्य
१	२	३	४	५	६	७	८	९	०

अखण्ड वर्ण अक्षरहरू											
‘क्’+‘ष’= ‘क्ष’						‘ज्’+‘ञ’= ‘ज्ञ’					
आधा अक्षरहरू											
क्=क्‍	ख्=ख्‍	ग्=ग्‍	घ्=घ्‍	ङ्=ङ्	च्=च्‍	छ्=छ्‍	ज्=ज्‍	झ्=झ्‍	ञ्=ञ्‍	ट्=ट्	ठ्=ठ्
ड्=ड्	ढ्=ढ्	ण्=ण्‍	त्=त्‍	थ्=थ्‍	द्=द्	ध्=ध्‍	न्=न्‍	प्=प्‍	फ्=फ्‍	ब्=ब्‍	भ्=भ्‍
म्=म्‍	य्=य्‍	र्=र्‍	ल्=ल्‍	व्=व्‍	श्=श्‍	ष्=ष्‍	स्=स्‍	ह्=ह्	क्ष्=क्ष्‍	ज्ञ्=ज्ञ्‍	

देवनागरी कीबोर्ड (डिपि)मा भएका केही सर्वव्यापि चिह्नहरू

क्र.सं.	चिह्नहरू	क्र.सं.	चिह्नहरू	क्र.सं.	चिह्नहरू	क्र.सं.	चिह्नहरू
१	पूर्णविराम चिह्न : ।	१२	माइनस चिह्न : -	२३	निर्देश चिह्न : :	३४	अथवा चिह्न : /
२	विष्मयबोधक चिह्न : !	१३	अन्डरस्कोर चिह्न : _	२४	उद्धरण चिह्न : '	३५	प्रश्नवाचक चिह्न : ?
३	एट चिह्न : @	१४	बराबर चिह्न : =	२५	द्विउद्धरण चिह्न : "	३६	भागा चिह्न : ÷
४	नम्बर चिह्न : #	१५	जोड चिह्न : +	२६	बायाँ विशेष चिह्न : ‘	३७	गुणन चिह्न : ×
५	डलर चिह्न : $	१६	विन्दु चिह्न : .	२७	दायाँ विशेष चिह्न : ’	३८	शिरविन्दु चिह्न : ं
६	प्रतिशत चिह्न : %	१७	नुक्ता चिह्न : ़	२८	बायाँ द्विविशेष चिह्न : “	३९	चन्द्रविन्दु चिह्न : ँ
७	पाओर चिह्न ^	१८	बायाँ ठूलकोष्ट चिह्न : [	२९	दायाँ द्विविशेष चिह्न : ”	४०	विशर्ग चिह्न : ः
८	एण्ड चिह्न : &	१९	बायाँ मझ्यौलाकोष्ट चिह्न : {	३०	कमा चिह्न : ,	४१	कम्पन चिह्न : ॰
९	एस्टेरिस्क चिह्न : *	२०	दायाँ ठूलोकोष्ट चिह्न :]	३१	भन्दा सानो चिह्न : <		
१०	बायाँकोष्ट चिह्न : (	२१	दायाँ मझ्यौलाकोष्ट चिह्न : }	३२	भन्दा ठूलो चिह्न : >		
११	दायाँकोष्ट चिह्न :)	२२	अर्धविराम चिह्न : ;	३३	दीर्घविराम चिह्न : ॥		

'देवनागरी किबोर्ड (डिपि)'मा भएका विभिन्न भाषाहरू लेख्दा प्रयोग हुने चिह्नहरू

वैदिक चिह्नहरू	चिह्नहरूको विवरण	वैदिक चिह्नहरू	चिह्नहरूको विवरण	वैदिक चिह्नहरू	चिह्नहरूको विवरण	वैदिक चिह्नहरू	चिह्नहरूको विवरण
◌॓	मोटो उत्प्रेरणा स्वर	◌्	हलन्त चिह्न	ऽ	गुरूचिह्न	◌॑	उदात्त स्वर
◌॔	तीखो उत्प्रेरणा स्वर	◌᳕	सामगानस्वरित चिह्न	ऽँ	गुरूचन्द्रविन्दु चिह्न	◌᳚	द्विउदात्त स्वर
◌꣡	सामगान स्वर १	◌᳖	अभिनित स्वरित चिह्न	ᳵ	जिह्वामूलीय विसर्ग	ॐ	ॐ
◌꣢	सामगान स्वर २	◌᳐	आयाता श्रुती स्वर	ᳶ	उपध्मानीय विसर्ग	◌꣫	अभिनिहित स्वर उ
◌꣣	सामगान स्वर ३	◌᳙	करूणा श्रुति स्वर	◌᳜	अधो द्विविन्दु	◌꣪	अभिनिहित स्वर अ
◌꣤	सामगान स्वर ४	ꣳ	चन्द्रविन्दु विराम	◌᳝	अधो त्रिविन्दु	·	मध्य विन्दु
◌꣥	सामगान स्वर ५	ꣴ	द्विचन्द्रविन्दु विराम	ꣲ	मध्य चन्द्रविन्दु	÷	भागा चिह्न
◌꣦	सामगान स्वर ६	ˇ	ट्रुटिका चिह्न	◌ॎ	पृस्थमात्रा(ाॢ स्वर)	×	गुणन चिह्न
◌꣧	सामगान स्वर ७	◌꣮	अभिनिहित स्वर प	◌꣯	अभिनिहित स्वर र	॥	दीर्घ विराम
◌꣨	सामगान स्वर ८	◌᳣	निहित स्वरित विसर्ग	◌ꣿ	अर्धअनुस्वार (जस्तै : संव्वपामि)	॰	कम्पन चिह्न [जस्तै : (हे॰)]
◌꣩	सामगान स्वर ९	◌᳤	निहित उदात्त विसर्ग	◌꣬	अभिनिहित स्वर क	◌꣱	सामगान स्वर ऽ
◌꣠	सामगान स्वर ०	ᳩ	ह्रस्व अनुस्वार	◌᳢	स्वरित विसर्ग	◌꣭	अभिनिहित स्वर न
◌॒	अनुदत्त	ᳪ	दीर्घ अनुस्वार	◌᳥	उदात्त विसर्ग	ꣳ२	अनुस्वार २
◌᳒	सामगान स्वर प्रेङ्खा	◌़	नुक्ता (तलथोप्लो)	◌ः	विसर्ग(जस्तै : दुःख)	ꣳ३	अनुस्वार ३

देवनागरी युनिकोड अनुसार कम्प्युटरमा देवनागरी लिपि टाईप गर्ने तरिका

अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ॠ	ऌ	ॡ	ए	ऐ	ओ	औ	◌ं	◌ः	◌ँ
	◌ा	◌ि	◌ी	◌ु	◌ू	◌ृ	◌ॄ	◌ॢ	◌ॣ	◌े	◌ै	◌ो	◌ौ			
क	का	कि	की	कु	कू	कृ	कॄ	कॢ	कॣ	के	कै	को	कौ	कं	कः	कँ
ख	खा	खि	खी	खु	खू	खृ	खॄ	खॢ	खॣ	खे	खै	खो	खौ	खं	खः	खँ
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
ह	हा	हि	ही	हु	हू	हृ	हॄ	हॢ	हॣ	हे	है	हो	हौ	हं	हः	हँ

देवनागरी युनिकोड अनुसार कम्प्युटरमा देवनागरी लिपि टाईप गर्दा अखण्ड अक्षर टाईप गर्ने तरिका

[‘क’+‘्’+‘ष’=‘क्ष’], [‘ज’+‘्’+‘ञ’=‘ज्ञ’]

अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ॠ	ऌ	ॡ	ए	ऐ	ओ	औ	◌ं	◌ः	◌ँ
	◌ा	◌ि	◌ी	◌ु	◌ू	◌ृ	◌ॄ	◌ॢ	◌ॣ	◌े	◌ै	◌ो	◌ौ			
क्ष	क्षा	क्षि	क्षी	क्षु	क्षू	क्षृ	क्षॄ	क्षॢ	क्षॣ	क्षे	क्षै	क्षो	क्षौ	क्षं	क्षः	क्षँ
ज्ञ	ज्ञा	ज्ञि	ज्ञी	ज्ञु	ज्ञू	ज्ञृ	ज्ञॄ	ज्ञॢ	ज्ञॣ	ज्ञे	ज्ञै	ज्ञो	ज्ञौ	ज्ञं	ज्ञः	ज्ञँ

देवनागरी युनिकोड अनुसार कम्प्युटरमा देवनागरी लिपि टाईप गर्दा आधा अक्षर टाईप गर्ने तरिका

पूर्ण अक्षर	हलन्त '्'	आधा अक्षर	पूर्ण अक्षरसँगै आउँदा आफै आधा हुन्छ
क	्	'क' + '्' = 'क्'	'क' + '्' + 'क' = 'क्क'
ख	्	'ख' + '्' = 'ख्'	'ख' + '्' + 'ख' = 'ख्ख'
... ...	... ...	... ...	... ...
ज्ञ	्	'ज्ञ' + '्' = 'ज्ञ्'	'ज्ञ'+'्'+'ज्ञ'='ज्ञ्ज्ञ'

देवनागरी युनिकोड अनुसार कम्प्युटरमा देवनागरी लिपि टाईप गर्दा 'र'को प्रयोग गर्ने तरिका

'र' अक्षर	हलन्त '्' चिह्न	वर्ण अघि आउँदा	वर्ण पछि आउँदा
र	्	'र'+'्'+'क'='र्क'	'क'+'्'+'र'='क्र'
र	्	'र'+'्'+'ख'='र्ख'	'ख'+'्'+'र'='ख्र'
...	...	... ...	... ...
र	्	'र'+'्'+'ज्ञ'='र्ज्ञ'	'ज्ञ'+'्'+'र'='ज्ञ्र'

देवनागरी युनिकोड अनुसार कम्प्युटरमा देवनागरी लिपि टाईप गर्दा आधा अक्षरसँगै आउने ‘र’को प्रयोग

‘क’+‘्’+‘र’=‘क्र’	‘ख’+‘्’+‘र’=‘ख्र’	‘ग’+‘्’+‘र’=‘ग्र’	‘घ’+‘्’+‘र’=‘घ्र’	‘ङ’+‘्’+‘र’=‘ङ्र’
‘च’+‘्’+‘र’=‘च्र’	‘छ’+‘्’+‘र’=‘छ्र’	‘ज’+‘्’+‘र’=‘ज्र’	‘झ’+‘्’+‘र’=‘झ्र’	‘ञ’+‘्’+‘र’=‘ञ्र’
‘ट’+‘्’+‘र’=‘ट्र’	‘ठ’+‘्’+‘र’=‘ठ्र’	‘ड’+‘्’+‘र’=‘ड्र’	‘ढ’+‘्’+‘र’=‘ढ्र’	‘ण’+‘्’+‘र’=‘ण्र’
‘त’+‘्’+‘र’=‘त्र’	‘थ’+‘्’+‘र’=‘थ्र’	‘द’+‘्’+‘र’=‘द्र’	‘ध’+‘्’+‘र’=‘ध्र’	‘न’+‘्’+‘र’=‘न्र’
‘प’+‘्’+‘र’=‘प्र’	‘फ’+‘्’+‘र’=‘फ्र’	‘ब’+‘्’+‘र’=‘ब्र’	‘भ’+‘्’+‘र’=‘भ्र’	‘म’+‘्’+‘र’=‘म्र’
‘य’+‘्’+‘र’=‘य्र’	‘र’+‘्’+‘र’=‘र्र’	‘ल’+‘्’+‘र’=‘ल्र’	‘व’+‘्’+‘र’=‘व्र’	‘श’+‘्’+‘र’=‘श्र’
‘ष’+‘्’+‘र’=‘ष्र’	‘स’+‘्’+‘र’=‘स्र’	‘ह’+‘्’+‘र’=‘ह्र’	‘क्ष’+‘्’+‘र’=‘क्ष्र’	‘ज्ञ’+‘्’+‘र’=‘ज्ञ्र’

देवनागरी युनिकोड अनुसार कम्प्युटरमा देवनागरी लिपि टाईप गर्दा सम्युक्त अक्षर टाईप गर्ने तरिका

देवनागरी युनिकोड अनुसार बनेका देवनागरी फण्टहरूको सम्युक्त अक्षरहरू फण्टैपिच्छे फरक हुन्छन्। तर लिपि विज्ञान चाहिं एउटै हुन्छ। [फण्ट ‘Manjari’ अनुसार]	देवनागरी युनिकोड अनुसार देवनागरी लिपिका सम्युक्त अक्षरहरू टाईप गर्ने तरिका
ङ्क	‘ङ’ + ‘्’ + ‘क’ = ‘ङ्क’
ङ्ख	‘ङ’ + ‘्’ + ‘ख’ = ‘ङ्ख’
ङ्ग	‘ङ’ + ‘्’ + ‘ग’ = ‘ङ्ग’
◆◆◆ ◆◆◆	◆◆◆ ◆◆◆
द्य	‘द’ + ‘्’ + ‘य’ + ‘द्य’
ह्य	‘ह’ + ‘्’ + ‘य’ = ‘ह्य’

देवनागरी लिपि विज्ञान अनुसार वर्ण व्यवस्थापन

क्र.सं.	देवनागरी वर्ण विधि	Manjari Varnamala	Manjari	Pragya Manjari	Sanskrit 2003	Chandas	Uttara
१	अ ङ ◌् क ◌ि त ◌ा	अङ्किता	अङ्किता	अङ्किता	अङ्किता	अङ्किता	अङ्किता
२	द ◌् व ◌ि त ◌ी य	द्वितीय	द्वितीय	द्वितीय	द्वितीय	द्वितीय	द्वितीय
३	द ◌् व न ◌् द ◌् व	द्वन्द्व	द्वन्द्व	द्वन्द्व	द्वन्द्व	द्वन्द्व	द्वन्द्व
४	म द ◌् भ ◌ि न ◌् न	मद्भिन्न	मद्भिन्न	मद्भिन्न	मद्भिन्न	मद्भिन्न	मद्भिन्न
५	व ◌ा क ◌् य	वाक्य	वाक्य	वाक्य	वाक्य	वाक्य	वाक्य
६	छ ◌ु ट ◌् ट ◌् य ◌ा इ ◌ँ द ◌ा	छुट्ट्याइँदा	छुट्ट्याइँदा	छुट्ट्याइँदा	छुट्ट्याइँदा	छुट्ट्याइँदा	छुट्ट्याइँदा
७	स ङ ◌् क ◌् ष ◌ि प ◌् त	सङ्क्षिप्त	सङ्क्षिप्त	सङ्क्षिप्त	सङ्क्षिप्त	सङ्क्षिप्त	सङ्क्षिप्त
८	श ◌ु क ◌् ल	शुक्ल	शुक्ल	शुक्ल	शुक्ल	शुक्ल	शुक्ल
९	स ङ ◌् ख ◌् य ◌ा	सङ्ख्या	सङ्ख्या	सङ्ख्या	सङ्ख्या	सङ्ख्या	सङ्ख्या

देवनागरी युनिकोड अनुसार कम्प्युटरमा देवनागरी लिपि टाईप गर्दा नुक्ता '़'को प्रयोग गर्ने तरिका

नुक्ता '़'	प्रयोग गर्ने तरिका-१	प्रयोग गर्ने तरिका-२	प्रयोग गर्ने तरिका-३
़	'ड'+'़'='ड़'	'ड'+'़'+'्'+'र'='ड़्र'	'ड'+'़'+'्'+'र'+'ु'+'ँ'='ड़्रुँ'
़	...	...	...
़	'ह'+'़'='ह़'	'ह'+'़'+'्'+'र'='ह़्र'	'र'+'्'+'ह'+'़'+'्'+'र'+'ं'='र्ह़्रं'

देवनागरी युनिकोड अनुसार कम्प्युटरमा देवनागरी लिपि टाईप गर्दा 'zwj' र 'zwnj'को प्रयोग गर्ने तरिका

['zwj' zero width joiner (शुन्य सम्योजक) र 'zwnj' zero width non-joiner (शुन्य वियोजक)]

शुन्य सम्योजक 'zwj'	प्रयोग गर्ने तरिका	शुन्य वियोजक 'zwnj'	प्रयोग गर्ने तरिका
zwj	गर् zwj यो = गर्‍यो	zwnj	श्रीमान् zwnj को = श्रीमान्‌को

'zwj' र 'zwnj' कीबोर्डमा चैं देखिन्छ तर टाइप गरेको ठाउँमा चै देखिदैन त्यसैले एक चोटि मात्र थिच्नु पर्दछ।

‘zwj (zero width joiner)’ र ‘zwnj (zero width non-joiner)’ को प्रयोग

‘zwj’ को प्रयोग	‘zwnj’ को प्रयोग
zwj’ को प्रयोग गर्दा ‘र’ को प्रयोग आधा र्(‍), रेफ र रकार हुने भएकाले देवनागरी युनिकोड अनुसार टाइप गर्दा आधा र्(‍) को लागि मात्र प्रयोग गर्नुपर्दछ। अन्य अवस्थामा भने हलन्त नभएको आधा अक्षर मात्र देखाउनु पर्ने भयो भने ‘zwj’ को प्रयोग गर्नु पर्दछ अन्यथा जथाभाबी टाइप गरि प्रयोग गर्दा देवनागरी लिपि विज्ञान र व्याकरणलाई बिगार्दछ। उदाहरण :- (१) गर् zwj यो=गर्‍यो (२) क् zwj = क‍, ख् zwj = ख‍, ग् zwj = ग‍, ... ज्ञ् zwj = ज्ञ‍ आदि	‘zwnj’ को प्रयोग गर्दा कारक र विभक्ति लाग्ने शब्दको अन्तिम अक्षरमा हलन्त लाग्ने शब्दहरू जस्तै : श्रीमान्, जगत्, बुद्धिमान्, ज्ञानवान्, यावत् जस्ता शब्दहरू छन् भने ‘zwnj’ प्रयोग गरेर कारक र विभक्तिहरू (का, की, को, मा, ले, लाई, बाट, द्वारा) टाइप गर्नु पर्दछ। र अन्त्यमा हलन्त लागेको शब्द र अर्को शब्द जस्तै : चित्‌शक्ति, चित्‌ब्रह्म, सत्‌भावि जस्ता शब्दहरू जोड्दा पनि ‘zwnj’ को प्रयोग गर्नु पर्दछ। अन्यथा जथाभाबी टाइप गरेर प्रयोग गर्दा देवनागरी लिपि विज्ञान र व्याकरणलाई बिगार्दछ र “ङ् छ् ट् ठ् ड् ढ् द् ह्” आदि ८ वटा हलन्त लाग्ने आधा अक्षरहरूमा टुङ्गिने शब्दहरूको अन्त्यमा पनि ‘zwnj’ को जथाभाबी प्रयोग गर्नु हुँदैन। उदाहरण :- (१) श्रीमान् zwnj को = श्रीमान्‌को (२) चित् zwnj ब्रह्म = चित्‌ब्रह्म आदि।

नोट :- ‘zwj’ र ‘zwnj’ देवनागरी अक्षर तथा चिह्न चैं होइन।

‘Devanagari Keyboard (Dp)’ मा औंलाहरू प्रयोग गर्ने तरिका

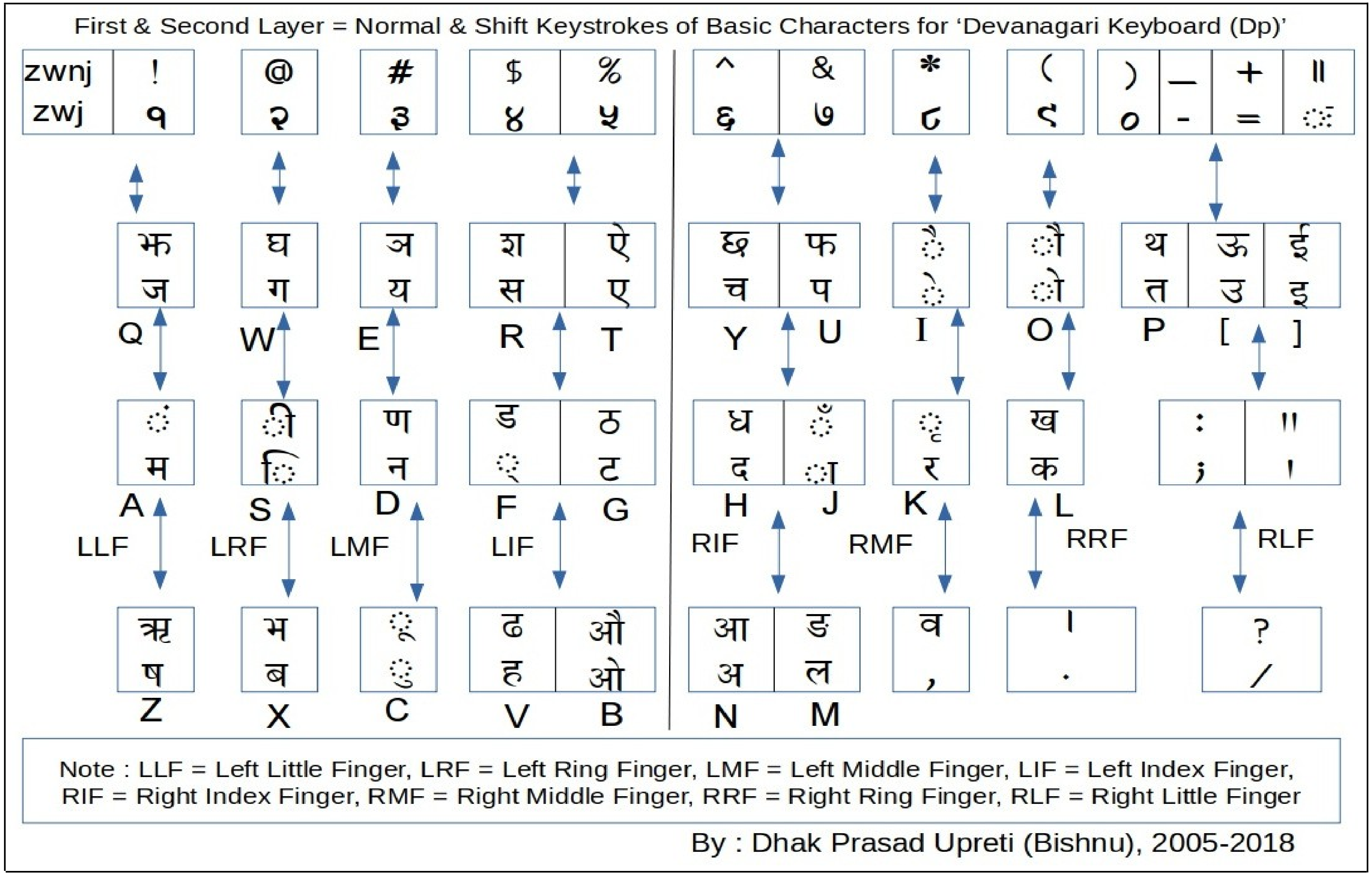

‘Devanagari Keyboard (Dp)’ को पूर्ण स्वरूप

[Attached : “Devanagari Keyboard (Dp)” with “US” Keyboard Layout, 2005-2018 AD]

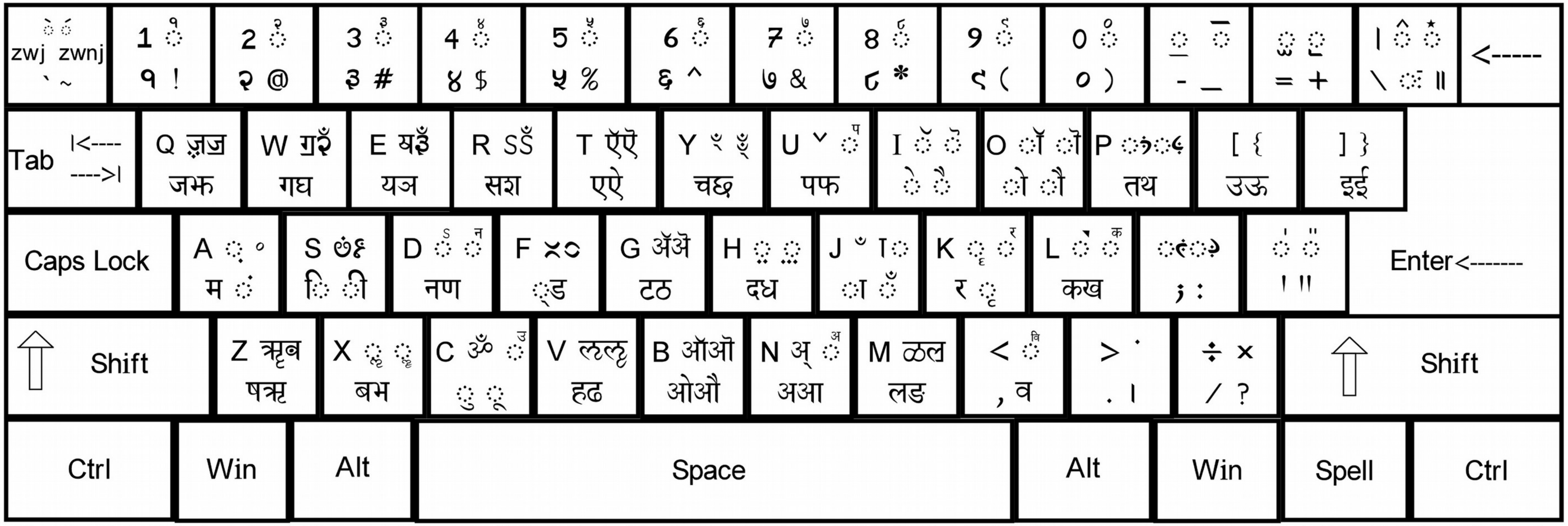

Characters Typing Method :- for First--> ‘Kestrockes’, for Second--> ‘Shift+Keystrockes’, for Third--> ‘AltGr+Keystrockes’, for Fourth--> ‘AltGr+Shift+Keystrockes’ (Here ‘AltGr’ meands ‘Alt’ key of right side of ‘Specebar’)

Researched, Prepared and Created by : Dhak Prasad Upreti (Bishnu), Kathmandu, Nepal, 2005-2018 AD (Contact : +977-9841884950).

प्रत्येक कि स्ट्रोकमा ४ वटा अक्षर तथा चिह्नहरू भएकाले टाईप गर्दा ‘altGr’ अर्थात् दायाँतिरको ‘alt’ कि प्रयोग गरेर टाईप गर्नुपर्दछ। जस्तै :- ‘अ आ अ् ँ’ को लागि : अ, shift+आ, altGr+अ्, altGr+shift+ँ आदि।

किस्ट्रोकमा नभएका अक्षर तथा शब्दहरू बन्ने तरिका :

जस्तै : क+्+ष=क्ष, त+्+र=त्र, ज+्+ञ=ज्ञ, ल+क+्+ष+्+म+ी=लक्ष्मी, आ+त+्+र+्+य=आत्र्य, ज+्+ञ+ा+न+ी=ज्ञानी, र+ा+ष+्+ट+्+र+ि+य=राष्ट्रिय, ग+र+्+zwj+य+ो=गऱ्यो, श+्+र+ी+म+ा+न+्+zwnj+क+ो=श्रीमान्‌को, ...।

देवनागरी लिपि तथा देवनागरी किबोर्ड टाइपिङ्ग गर्ने तरिका

(क) पहिलो पाइला (होम लाईन नर्मल किहरू) :-

् ा न र ि क म ; ट द
् ा न र ि क म ; ट द
् ा न र ि क म ; ट द
.... आफ्नो हातको टाइपिङ्ग स्पिड आवश्यकता अनुसार।

(ख) दोश्रो पाइला (अप्पर लाईन नर्मल किहरू) :-

ए च स प य े ग ो ज त उ इ
ए च स प य े ग ो ज त उ इ
ए च स प य े ग ो ज त उ इ
.... आफ्नो हातको टाइपिङ्ग स्पिड आवश्यकता अनुसार।

(ग) तेश्रो पाइला (लोएर लाईन नर्मल किहरू) :-

ओ अ ह ल ु , ब . ष /
ओ अ ह ल ु , ब . ष /
ओ अ ह ल ु , ब . ष /
.... आफ्नो हातको टाइपिङ्ग स्पिड आवश्यकता अनुसार।

(घ) चौथो पाइला (होम लाईन नर्मल र शिफ्ट किहरू) :-

् ड ा ँ न ण र ृ ि ी क ख म ं ; : ट ठ द ध
् ड ा ँ न ण र ृ ि ी क ख म ं ; : ट ठ द ध
् ड ा ँ न ण र ृ ि ी क ख म ं ; : ट ठ द ध
.... आफ्नो हातको टाइपिङ्ग स्पिड आवश्यकता अनुसार।

(ङ) पाँचौं पाइला (अप्पर लाईन नर्मल र शिफ्ट किहरू) :-

ए ऐ च छ स श प फ य ञ े ै ग घ ो ौ ज झ त थ उ ऊ इ ई
ए ऐ च छ स श प फ य ञ े ै ग घ ो ौ ज झ त थ उ ऊ इ ई
ए ऐ च छ स श प फ य ञ े ै ग घ ो ौ ज झ त थ उ ऊ इ ई
.... आफ्नो हातको टाइपिङ्ग स्पिड आवश्यकता अनुसार।

(च) छैटौं पाइला (लोएर लाईन नर्मल र शिफ्ट किहरू) :-

ओ औ अ आ ह ढ ल ड ु ू , व ब भ . । ष ऋ / ?
ओ औ अ आ ह ढ ल ड ु ू , व ब भ . । ष ऋ / ?
ओ औ अ आ ह ढ ल ड ु ू , व ब भ . । ष ऋ / ?
.... आफ्नो हातको टाइपिङ्ग स्पिड आवश्यकता अनुसार।

(छ) सातौं पाइला (होम लाईन, अप्पर लाईन र लोएर लाईन तीनै वटा एकैचोटी) :-

् ा न र ि क म ; ट द ए च स प य े ग ो ज त ओ अ ह ल ु , ब . ष / उ इ
् ा न र ि क म ; ट द ए च स प य े ग ो ज त ओ अ ह ल ु , ब . ष / उ इ
् ा न र ि क म ; ट द ए च स प य े ग ो ज त ओ अ ह ल ु , ब . ष / उ इ
.... आफ्नो हातको टाइपिङ्ग स्पिड आवश्यकता अनुसार।

(ज) आठौं पाइला (‘अ’ देखि ‘अँ’ सम्म) :-

अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ऌ ॡ ए ऐ ओ औ अं अः अँ
अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ऌ ॡ ए ऐ ओ औ अं अः अँ
अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ऌ ॡ ए ऐ ओ औ अं अः अँ
.... आफ्नो हातको टाइपिङ्ग स्पिड आवश्यकता अनुसार।

(झ) नौं पाइला (‘क’ देखि ‘ज्ञ’ सम्म) :-

क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ ट ठ ड ढ ण त थ द ध न प फ ब भ म य र ल व श ष स ह क्ष त्र ज्ञ
क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ ट ठ ड ढ ण त थ द ध न प फ ब भ म य र ल व श ष स ह क्ष त्र ज्ञ
क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ ट ठ ड ढ ण त थ द ध न प फ ब भ म य र ल व श ष स ह क्ष त्र ज्ञ
.... आफ्नो हातको टाइपिङ्ग स्पिड आवश्यकता अनुसार।

(ञ) दशौं पाइला (‘अ’ देखि ‘ज्ञ’ सम्म) :-

अ आ इ ई उ ऊ ऋ ए ऐ ओ औ अं अः क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ ट ठ ड ढ ण त थ द ध न प फ ब भ
म य र ल व श ष स ह क्ष त्र ज्ञ
अ आ इ ई उ ऊ ऋ ए ऐ ओ औ अं अः क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ ट ठ ड ढ ण त थ द ध न प फ ब भ
म य र ल व श ष स ह क्ष त्र ज्ञ
अ आ ई ई उ ऊ ऋ ए ऐ ओ औ अं अः क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ ट ठ ड ढ ण त थ द ध न प फ ब भ
म य र ल व श ष स ह क्ष त्र ज्ञ
.... आफ्नो हातको टाइपिङ्ग स्पिड आवश्यकता अनुसार।

<u>(ट) एघारौं पाइला (‘का, खा, गा …’ हुँदै ‘त्रँ ज्ञँ’ सम्म) :-</u>

का खा गा घा ङा चा छा जा झा ञा टा ठा डा ढा णा ता था दा धा ना पा फा बा भा मा या रा ला वा शा षा सा हा क्षा त्रा ज्ञा
कि खि गि घि ङि चि छि जि झि ञि टि ठि डि ढि णि ति थि दि धि नि पि फि बि भि मि यि रि लि वि शि षि सि हि क्षि त्रि ज्ञि
की खी गी घी ङी ची छी जी झी ञी टी ठी डी ढी णी ती थी दी धी नी पी फी बी भी मी यी री ली वी शी षी सी ही क्षी त्री ज्ञी
कु खु गु घु ङु चु छु जु झु ञु टु ठु डु ढु णु तु थु दु धु नु पु फु बु भु मु यु रु लु वु शु षु सु हु क्षु त्रु ज्ञु
कू खू गू घू ङू चू छू जू झू ञू टू ठू डू ढू णू तू थू दू धू नू पू फू बू भू मू यू रू लू वू शू षू सू हू क्षू त्रू ज्ञू
कृ खृ गृ घृ ङृ चृ छृ जृ झृ ञृ टृ ठृ डृ ढृ णृ तृ थृ दृ धृ नृ पृ फृ बृ भृ मृ यृ रृ लृ वृ शृ षृ सृ हृ क्षृ त्रृ ज्ञृ
के खे गे घे ङे चे छे जे झे ञे टे ठे डे ढे णे ते थे दे धे ने पे फे बे भे मे ये रे ले वे शे षे से हे क्षे त्रे ज्ञे
कै खै गै घै ङै चै छै जै झै ञै टै ठै डै ढै णै तै थै दै धै नै पै फै बै भै मै यै रै लै वै शै षै सै है क्षै त्रै ज्ञै
को खो गो घो ङो चो छो जो झो ञो टो ठो डो ढो णो तो थो दो धो नो पो फो बो भो मो यो रो लो वो शो षो सो हो क्षो त्रो ज्ञो
कौ खौ गौ घौ ङौ चौ छौ जौ झौ ञौ टौ ठौ डौ ढौ णौ तौ थौ दौ धौ नौ पौ फौ बौ भौ मौ यौ रौ लौ वौ शौ षौ सौ हौ क्षौ त्रौ ज्ञौ
कं खं गं घं ङं चं छं जं झं ञं टं ठं डं ढं णं तं थं दं धं नं पं फं बं भं मं यं रं लं वं शं षं सं हं क्षं त्रं ज्ञं
कः खः गः घः ङः चः छः जः झः ञः टः ठः डः ढः णः तः थः दः धः नः पः फः बः भः मः यः रः लः वः शः षः सः हः क्षः त्रः ज्ञः
कँ खँ गँ घँ ङँ चँ छँ जँ झँ ञँ टँ ठँ डँ ढँ णँ तँ थँ दँ धँ नँ पँ फँ बँ भँ मँ यँ रँ लँ वँ शँ षँ सँ हँ क्षँ त्रँ ज्ञँ
………………… आफ्नो हातको टाइपिङ्ग स्पिड आवश्यकता अनुसार।

(ठ) बाह्रौं पाइला ('क', 'का' ...' हुँदै 'ज्ञः', 'ज्ञँ' सम्म) :-

क का कि की कु कू कृ के कै को कौ कं कः कँ
ख खा खि खी खु खू खृ खे खै खो खौ खं खः खँ
ग गा गि गी गु गू गृ गे गै गो गौ गं गः गँ
घ घा घि घी घु घू घृ घे घै घो घौ घं घः घँ
ङ ङा ङि ङी ङु ङू ङृ ङे ङै ङो ङौ ङं ङः ङँ
च चा चि ची चु चू चृ चे चै चो चौ चं चः चँ
छ छा छि छी छु छू छे छै छो छौ छं छः छँ
ज जा जि जी जु जू जे जै जो जौ जं जः जँ
झ झा झि झी झु झू झे झै झो झौ झं झः झँ
ञ ञा ञि ञी ञु ञू ञे ञै ञो ञौ ञं ञः ञँ
ट टा टि टी टु टू टे टै टो टौ टं टः टँ
ठ ठा ठि ठी ठु ठू ठे ठै ठो ठौ ठं ठः ठँ
ड डा डि डी डु डू डे डै डो डौ डं डः डँ
ढ ढा ढि ढी ढु ढू ढे ढै ढो ढौ ढं ढः ढँ
ण णा णि णी णु णू णे णै णो णौ णं णः णँ
त ता ति ती तु तू ते तै तो तौ तं तः तँ
थ था थि थी थु थू थे थै थो थौ थं थः थँ
द दा दि दी दु दू दे दै दो दौ दं दः दँ
ध धा धि धी धु धू धे धै धो धौ धं धः धँ
न ना नि नी नु नू ने नै नो नौ नं नः नँ

प पा पि पी पु पू पे पै पो पौ पं पः पँ
फ फा फि फी फु फू फे फै फो फौ फं फः फँ
ब बा बि बी बु बू बे बै बो बौ बं बः बँ
म मा मि मी मु मू मे मै मो मौ मं मः मँ
य या यि यी यु यू ये यै यो यौ यं यः यँ
र रा रि री रु रू रे रै रो रौ रं रः रँ
ल ला लि ली लु लू ले लै लो लौ लं लः लँ
व वा वि वी वु वू वे वै वो वौ वं वः वँ
श शा शि शी शु शू शे शै शो शो शौ शं शः शँ
ष षा षि षी षु षू षे षै षो षौ षं षः षँ
स सा सि सी सु सू से सै सो सौ सं सः सँ
ह हा हि ही हु हू हे है हो हौ हं हः हँ
क्ष क्षा क्षि क्षी क्षु क्षू क्षे क्षै क्षो क्षौ क्षं क्षः क्षँ
त्र त्रा त्रि त्री त्रु त्रू त्रे त्रै त्रो त्रौ त्रं त्रः त्रँ
ज्ञ ज्ञा ज्ञि ज्ञी ज्ञु ज्ञू ज्ञे ज्ञै ज्ञो ज्ञौ ज्ञं ज्ञः ज्ञँ
.... आफ्नो हातको टाइपिङ्ग स्पिड आवश्यकता अनुसार।

(ड) तेह्रौं पाइला (‘क्य’, ‘ख्य’ देखि ‘ज्ञ्य’ सम्म) :- जस्तै : “क ् य = क्य”

क्य ख्य ग्य घ्य ङ्य च्य छ्य ज्य झ्य ञ्य ट्य ठ्य ड्य ढ्य ण्य त्य थ्य द्य ध्य न्य प्य फ्य ब्य भ्य म्य य्य र्‍य ल्य व्य श्य ष्य स्य ह्य क्ष्य त्र्य ज्ञ्य

.... आफ्नो हातको टाइपिङ्ग स्पिड आवश्यकता अनुसार।

(ढ) चौधौं पाइला (‘क्रि’, ‘ख्रि’ देखि ‘ज्ञ्रि’ सम्म) :- जस्तै : “क ◌् र ◌ि = क्रि”

क्रि ख्रि ग्रि घ्रि ङ्रि च्रि छ्रि ज्रि झ्रि ञ्रि ट्रि ठ्रि ड्रि ढ्रि ण्रि त्रि थ्रि द्रि ध्रि न्रि प्रि फ्रि ब्रि भ्रि म्रि य्रि र्रि ल्रि व्रि श्रि ष्रि स्रि ह्रि क्ष्रि ज्ञ्रि
.... आफ्नो हातको टाइपिङ्ग स्पिड आवश्यकता अनुसार।

(ण) पन्ध्रौं पाइला (‘क्र्य’, ‘ख्र्य’ देखि ‘ज्ञ्र्य’ सम्म) :- जस्तै : “क ◌् र ◌् य = क्र्य”

क्र्य ख्र्य ग्र्य घ्र्य ङ्र्य च्र्य छ्र्य ज्र्य झ्र्य ञ्र्य ट्र्य ठ्र्य ड्र्य ढ्र्य ण्र्य त्र्य थ्र्य द्र्य ध्र्य न्र्य प्र्य फ्र्य ब्र्य भ्र्य म्र्य य्र्य ल्र्य व्र्य श्र्य ष्र्य स्र्य ह्र्य क्ष्र्य
ज्ञ्र्य
.... आफ्नो हातको टाइपिङ्ग स्पिड आवश्यकता अनुसार।

(त) सोह्रौं पाइला (अङ्कहरू टाइपिङ्ग नर्मल किहरू) :-

◌् ए ५ ◌ा च ६ ◌् स ४ ◌ा प ७ न य ३ र ◌े ८ ◌ि ग २ क ◌ो ९ म ज १ ; त ०
.... आफ्नो हातको टाइपिङ्ग स्पिड आवश्यकता अनुसार।

(थ) सत्रौं पाइला (अङ्कहरू नर्मल र शिफ्ट किहरू) :-

◌् ५ % ◌ा ६ ^ ◌् ४ $ ◌ा ७ & न ३ # र ८ * ◌ि २ @ क ९ (म १ ! ; ०)
.... आफ्नो हातको टाइपिङ्ग स्पिड आवश्यकता अनुसार।
(द) अठारौं पाइला (आफ्नो विषयगत टाइपिङ्ग) :-
कुनै विषय (कथा, कविता, निबन्ध, कार्यालयको कार्य आदि) ...